Zbiór Orzeczeń

OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO
GERARDA HOGANA
przedstawiona w dniu 3 września 2020 r.[1]

Sprawa C-637/19

BY
przeciwko
CX

[wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Svea hovrätt, Patent- och marknadsöverdomstolen (sąd apelacyjny z siedzibą w Sztokholmie, działający jako sąd apelacyjny ds. własności intelektualnej i gospodarczych, Szwecja)]

Odesłanie prejudycjalne – Dyrektywa 2001/29/WE – Harmonizacja niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych – Artykuł 3 ust. 1 – Prawo do publicznego udostępniania – Artykuł 4 ust. 1 – Prawo do rozpowszechniania – Znaczenie pojęcia „publicznego" – Przekazanie sądowi kopii chronionego utworu w charakterze dowodu – Karta praw podstawowych Unii Europejskiej – Artykuł 47 – Prawo do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu – Artykuł 17 ust. 2 – Prawo własności intelektualnej

I. Wprowadzenie

1. Niniejszy wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony w sekretariacie Trybunału w dniu 27 sierpnia 2019 r., jest następstwem sporu między dwiema osobami fizycznymi, BY i CX, w ramach postępowania cywilnego[2] toczącego się obecnie przed Svea hovrätt, Patent- och marknadsöverdomstolen (sąd apelacyjny z siedzibą w Sztokholmie, działający jako sąd apelacyjny ds. własności intelektualnej i gospodarczych, Szwecja). Podniesiono w nim dość istotne kwestie związane z relacjami pomiędzy przepisami Unii w zakresie praw autorskich a wolnością informacji na gruncie krajowym, a także prawem do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu (wynikającym z art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, zwanej dalej „kartą").

2. W szczególności, czy ujawnienie w krajowym postępowaniu sądowym utworu chronionego prawem autorskim (w tym przypadku fotografii) stanowi „publiczne udostępnianie" lub „publiczne rozpowszechnianie" w rozumieniu art. 3 ust. 1 i art. 4 ust. 1 dyrektywy 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym[3]?

3. Przed przejściem do rozważań należy jednak w pierwszej kolejności przedstawić istotne ramy prawne.

1 Język oryginału: angielski.

2 Warto zaznaczyć, że z wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym nie wynika jasno, jaki jest charakter przedmiotowego postępowania cywilnego, ani też czy rozpatrywany dowód jest istotny w kontekście tego postępowania.

3 Dz.U. 2001, L 167, s. 10.

II. Ramy prawne

A. Prawo międzynarodowe

4. Światowa Organizacja Własności Intelektualnej (WIPO) przyjęła w dniu 20 grudnia 1996 r. w Genewie traktat WIPO o prawie autorskim (zwany dalej „TPA"). Traktat ten został zatwierdzony w imieniu Wspólnoty Europejskiej decyzją Rady 2000/278/WE z dnia 16 marca 2000 r.[4]..

5. Artykuł 6 TPA, zatytułowany „Prawo wprowadzania do obrotu", stanowi:

„1. Autorom utworów literackich i artystycznych przysługuje wyłączne prawo zezwalania na publiczne udostępnianie oryginału i zwielokrotnionych egzemplarzy utworów drogą sprzedaży lub innej formy przeniesienia własności.

[…]".

B. Prawo Unii

6. Motywy 3, 9, 10, 15 i 31 dyrektywy 2001/29 mają następujące brzmienie:

„(3) Planowana harmonizacja przyczyni się do wprowadzenia w życie czterech wolności rynku wewnętrznego i dotyczy zgodności z podstawowymi zasadami prawa, a w szczególności prawa własności, włączając własność intelektualną oraz wolność słowa i interes publiczny.

[…]

(9) Wszelka harmonizacja praw autorskich i pokrewnych opiera się na wysokim poziomie ochrony, [ponieważ] prawa te mają zasadnicze znaczenie dla twórczości intelektualnej. Ich ochrona zapewnia utrzymanie i rozwój kreatywności w interesie autorów, artystów wykonawców, producentów, konsumentów, kultury i gospodarki, jak również szerokiej publiczności. Własność intelektualną uznano więc za integralną część własności.

(10) Autorzy i artyści wykonawcy, aby móc kontynuować swoją twórczą i artystyczną pracę, muszą otrzymywać stosowne wynagrodzenie za korzystanie z ich utworów, tak samo jak producenci, aby móc finansować tę pracę. Wytworzenie produktów takich jak fonogramy, filmy lub produkty multimedialne oraz takie usługi, jak usługi »na żądanie«, wymagają znacznych nakładów inwestycyjnych. Dla zagwarantowania takiego wynagrodzenia i uzyskania zadowalającego przychodu z tych inwestycji konieczna jest właściwa ochrona prawa własności intelektualnej.

[…]

(15) Konferencja Dyplomatyczna, która odbyła się w grudniu 1996 r. pod patronatem Światowej Organizacji Własności Intelektualnej (WIPO), doprowadziła do przyjęcia dwóch nowych traktatów, Traktatu WIPO o prawie autorskim i Traktatu WIPO o artystycznych wykonaniach i nagraniach, które dotyczą odpowiedniej ochrony autorów i ochrony artystów wykonawców oraz producentów fonogramów. Traktaty te istotnie uaktualniają międzynarodową ochronę praw autorskich oraz pokrewnych, również w odniesieniu do tego, co nazywane jest »agendą cyfrową«, i poprawiają środki walki z piractwem w skali ogólnoświatowej. Wspólnota i większość

4 Decyzja Rady 2000/278/WE z dnia 16 marca 2000 r. w sprawie zatwierdzenia w imieniu Wspólnoty Europejskiej, Traktatu WIPO o prawach autorskich oraz Traktatu WIPO o artystycznych wykonaniach i fonogramach (Dz.U. 2000, L 89, s. 6).

państw członkowskich podpisały już traktaty i obecnie we Wspólnocie i państwach członkowskich trwa procedura ratyfikacyjna. Niniejsza dyrektywa również zmierza do wdrożenia niektórych z tych nowych zobowiązań międzynarodowych.

[…]

(31) Należy zabezpieczyć właściwą równowagę praw i interesów między różnymi kategoriami podmiotów praw autorskich, jak również między nimi a użytkownikami przedmiotów objętych ochroną. Istniejące wyjątki i ograniczenia praw, takie jakie przewidziane zostały przez państwa członkowskie, należy ponownie rozpatrzyć z uwzględnieniem nowego środowiska elektronicznego. Istniejące różnice w wyjątkach i ograniczeniach wobec niektórych zastrzeżonych czynności mają bezpośredni negatywny wpływ na funkcjonowanie rynku wewnętrznego w dziedzinie praw autorskich i pokrewnych. Różnice te mogłyby się uwidocznić wraz z dalszym rozwojem korzystania z utworów w działalności transgranicznej i działalności prowadzonej pomiędzy granicami. Dla zapewnienia prawidłowego funkcjonowania rynku wewnętrznego, wyjątki te i ograniczenia należy określić w bardziej jednolity sposób. Stopień harmonizacji tych wyjątków powinien być oparty na ich wpływie na prawidłowe funkcjonowanie rynku wewnętrznego".

7. Artykuł 3 wspomnianej dyrektywy, zatytułowany „Prawo do publicznego udostępniania utworów i prawo podawania do publicznej wiadomości innych przedmiotów objętych ochroną", przewiduje, iż:

„1. Państwa członkowskie powinny zapewnić autorom wyłączne prawo do zezwalania […] na jakiekolwiek publiczne udostępnianie ich utworów [lub do zabraniania go], drogą przewodową lub bezprzewodową, włączając podawanie do publicznej wiadomości ich utworów w taki sposób, [aby każdy mógł mieć] do nich dostęp w wybranym przez siebie miejscu i czasie.

[…]".

8. Artykuł 4 dyrektywy 2001/29, zatytułowany „Prawo do rozpowszechniania", stanowi:

„1. Państwa członkowskie powinny przewidzieć dla autorów wyłączne prawo do zezwalania [na jakąkolwiek formę] lub zabraniania jakiejkolwiek formy publicznego rozpowszechniania oryginału swoich utworów lub ich kopii w drodze sprzedaży lub w inny sposób.

[…]".

9. Artykuł 5 dyrektywy 2001/29, zatytułowany „Wyjątki i ograniczenia", w ust. 3 stanowi:

„Państwa członkowskie mogą przewidzieć wyjątki lub ograniczenia w odniesieniu do praw określonych w art. 2 i 3 w następujących przypadkach:

[…]

(e) korzystania do celów bezpieczeństwa publicznego lub w celu zapewnienia sprawnego przebiegu lub prowadzenia sprawozdań z procedur administracyjnych, parlamentarnych lub sądowych;

[…]".

C. Prawo krajowe

10. Paragraf 2 lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk (upphovsrättslagen) (ustawy nr 729 z 1960 r. o prawach autorskich do utworów literackich i artystycznych, zwanej dalej „ustawą o prawach autorskich") przewiduje, że:

„[(1)] Z zastrzeżeniem ograniczeń przewidzianych w niniejszej ustawie prawa autorskie obejmują wyłączne prawo do dysponowania utworem poprzez jego zwielokrotnianie i podawanie do publicznej wiadomości, zarówno w formie oryginalnej, jak i zmodyfikowanej, w tłumaczeniu, w adaptacji na inną formę literacką lub artystyczną czy też w innej technologii.

[(2)] Jakiekolwiek bezpośrednie lub pośrednie, tymczasowe lub stałe zwielokrotnianie utworu, przy wykorzystaniu wszelkich środków i w jakiejkolwiek formie, w całości lub częściowo, uważa się za zwielokrotnianie.

[(3)] Utwór jest podawany do publicznej wiadomości w następujących wypadkach:

1. Kiedy utwór podlega publicznemu udostępnianiu. Do publicznego udostępniania dochodzi wówczas, gdy utwór jest podawany do publicznej wiadomości, drogą przewodową lub bezprzewodową, z miejsca innego niż to, w którym każdy może uzyskać do niego dostęp. Obejmuje to wszelkie udostępnianie dokonywane w taki sposób, aby każdy mógł mieć dostęp do utworu w wybranym przez siebie miejscu i czasie.

[…]

4. Kiedy egzemplarze utworu oferuje się do sprzedaży, najmu lub wypożyczenia czy też publicznie rozpowszechnia się je w inny sposób.

Każde udostępnianie lub wykonywanie utworu skierowane do szerokiej grupy zamkniętej w kontekście zawodowym uważa się za publiczne udostępnianie lub publiczne wykonywanie".

11. Paragraf 49a ustawy o prawach autorskich stanowi, iż:

„Autorowi utworu fotograficznego przysługuje wyłączne prawo do jego zwielokrotniania i podawania do publicznej wiadomości. Prawo to znajduje zastosowanie niezależnie od tego, czy utwór jest wykorzystywany w formie oryginalnej, czy też zmodyfikowanej, i niezależnie od użytej techniki".

12. Zgodnie z rozdziałem 2 § 1 tryckfrihetsförordningen (ustawy o wolności prasy) promowanie wolności wypowiedzi i pluralizmu informacyjnego obejmuje prawo do dostępu do dokumentów publicznych. Ustawa o wolności prasy to jedna z czterech podstawowych ustaw zasadniczych w Szwecji, która posiada szczególny i wyjątkowy status zbliżony do tego, jaki w innych państwach członkowskich ma konstytucja.

13. Ustawa o wolności prasy przewiduje również między innymi, że każdy dokument procesowy przekazany sądowi w jakikolwiek sposób i w jakiejkolwiek formie stanowi dokument publiczny. Na podstawie rozdziału 2 § 1 tej ustawy każdy może zatem uzyskać dostęp do dokumentu procesowego przekazanego sądowi. Od tej zasady istnieją jednak wyjątki związane z informacjami poufnymi.

14. Co do zasady prawo dostępu do dokumentów dotyczy również dokumentów chronionych prawami autorskimi i pokrewnymi.

III. Okoliczności sporu w postępowaniu głównym i wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

15. BY i CX to dwie osoby fizyczne, z których każda prowadzi witrynę internetową. W toku wcześniejszego sporu toczącego się przed sądami cywilnymi CX wysłał kopię strony tekstu z witryny internetowej BY, zawierającą zdjęcie, jako dowód w owym postępowaniu sądowym. Zdjęcie stanowi zatem część materiału dowodowego w postępowaniu.

16. BY twierdzi, że posiada prawa autorskie do tego zdjęcia i żąda, aby zasądzić od CX wypłatę odszkodowania na jego rzecz – po pierwsze, za naruszenie praw autorskich, a po drugie, za naruszenie szczególnej ochrony przyznanej utworom fotograficznym na podstawie § 49a ustawy o prawach autorskich. CX kwestionuje jednak istnienie jakiegokolwiek zobowiązania do wypłaty odszkodowania i stoi na stanowisku, że udostępnienie informacji dla potrzeb postępowania sądowego nie stanowi naruszenia praw autorskich.

17. W pierwszej instancji Patent och marknadsdomstolen (sąd w sprawach dotyczących własności intelektualnej i gospodarczych, Szwecja) orzekł, że fotografia podlega ochronie w ramach prawa pokrewnego z prawem autorskim, a mianowicie w ramach szczególnej ochrony przyznanej utworom fotograficznym. Sąd ten uznał jednak, że ze względu na to, iż fotografię przekazano sądowi jako dokument procesowy, każdy może zażądać jej udostępnienia zgodnie z obowiązującymi przepisami szwedzkiego prawa konstytucyjnego dotyczącymi dostępu do dokumentów. Choć Patent- och marknadsdomstolen (sąd w sprawach dotyczących własności intelektualnej i gospodarczych) stwierdził, że CX rozpowszechniał to zdjęcie publicznie w rozumieniu ustawy o prawach autorskich, to [jednak] uznał, że nie wykazano, iż BY wyrządzono szkodę, i w związku z tym oddalił jego powództwo.

18. BY odwołał się od tego wyroku do sądu odsyłającego.

19. Sąd odsyłający jest zdania, że musi rozstrzygnąć w szczególności kwestię, czy przekazanie kopii wspomnianej fotografii sądowi, w drodze czynności procesowej, stanowi niezgodne z prawem podanie utworu do publicznej wiadomości w rozumieniu odnośnego krajowego prawa autorskiego – czy to w postaci publicznego rozpowszechniania czy też publicznego udostępniania.

20. Nie jest sporne, że fotografię przesłano do sądu rozpatrującego spór między stronami elektronicznie (pocztą elektroniczną) – w postaci kopii elektronicznej. Sąd odsyłający dąży również do ustalenia, czy można uznać, że przekazanie utworu sądowi podlega zakresowi pojęcia „publicznego" udostępnienia lub rozpowszechnienia.

21. Sąd odsyłający wskazuje, że istnieje niepewność co do wykładni w prawie Unii pojęć „publicznego udostępniania" i „publicznego rozpowszechniania" w przypadku przedkładania sądowi utworu chronionego prawem autorskim w toku postępowania cywilnego. Nasuwa się w związku z tym pytanie, po pierwsze, czy można uznać, że przekazanie utworu sądowi jest objęte zakresem pojęcia „publicznego" udostępniania lub rozpowszechniania w rozumieniu dyrektywy 2001/29, i po drugie, czy pojęcie „publicznego" ma to samo znaczenie w kontekście stosowania art. 3 ust. 1 i art. 4 ust. 1 dyrektywy 2001/29.

22. W tym względzie sąd odsyłający wskazuje, że Trybunał uznał, iż pojęcie „publiczności" odnosi się do nieokreślonej liczby potencjalnych odbiorców i zakłada ponadto dość znaczną liczbę osób. Trybunał podkreślił również, że chodzi o udostępnianie utworu w jakikolwiek właściwy sposób „ogółowi ludności", nie zaś poszczególnym osobom należącym do prywatnej grupy [5].

5 Zobacz wyrok z dnia 31 maja 2016 r., Reha Training (C-117/15, EU:C:2016:379, pkt 41, 42 i przytoczone tam orzecznictwo).

23. Z orzecznictwa Trybunału wynika również, że pojęcie „rozpowszechniania” w rozumieniu art. 4 ust. 1 dyrektywy 2001/29 ma to samo znaczenie co wyrażenie „publiczne udostępnianie […] drogą sprzedaży” w rozumieniu art. 6 ust. 1 TPA. Jednak z wyroku z dnia 13 maja 2015 r., Dimensione Direct Sales i Labianca (C-516/13, EU:C:2015:315) wynika, że aby doszło do „publicznego rozpowszechniania”, wystarczy, jeśli chroniony utwór otrzymała jedna osoba z ogółu.

24. Należy także ocenić, czy w wypadku przekazania sądowi dokumentu procesowego – czy to w postaci fizycznego (papierowego) dokumentu, czy to załącznika do wiadomości elektronicznej – przekazanie to stanowi „publiczne udostępnianie”, czy też „publiczne rozpowszechnianie”, mając na względzie, że przekazanie to w obu przypadkach wywołuje ten sam skutek i służy temu samemu celowi.

25. Sąd odsyłający stoi na stanowisku, że ani samego sądu, ani jego pracowników nie można uznać za „publiczność” w ogólnym znaczeniu tego terminu. Nie można też jednak uznać, że należą oni do prywatnej grupy.

26. Ponadto w ocenie sądu odsyłającego, choć liczba osób, które mogą mieć dostęp do utworu w związku z tym, że został on udostępniony, z pewnością ogranicza się do pracowników sądu, to może być ona różna i z założenia należy ją uznać za znaczną. Wreszcie, prawo krajowe przewiduje, że każdy ma prawo dostępu do dokumentów, które wpłynęły do sądu.

27. W tych okolicznościach sąd odsyłający postanowił zawiesić postępowanie i skierował do Trybunału następujące pytania prejudycjalne:

„1. Czy termin »publiczny« użyte w art. 3 ust. 1 i art. 4 ust. 1 dyrektywy [2001/29] ma jednolite znaczenie?

2. W przypadku udzielenia na pytanie pierwsze odpowiedzi twierdzącej – czy należy uznać, że sąd jest objęty zakresem pojęcia »publicznego« w rozumieniu tych przepisów?

3. W przypadku udzielenia na pytanie pierwsze odpowiedzi przeczącej:

   a) Czy w sytuacji udostępniania chronionego utworu sądowi może on być objęty zakresem pojęcia »publicznego«?

   b) Czy w sytuacji rozpowszechniania chronionego utworu w sądzie może on być objęty zakresem pojęcia »publicznego«?

4. Czy na ocenę kwestii tego, czy przekazanie chronionego utworu sądowi stanowi »publiczne udostępnianie« lub »publiczne rozpowszechnianie«, ma wpływ fakt, że prawo krajowe przewiduje ogólną zasadę dostępu do dokumentów publicznych, zgodnie z którą każdy może na wniosek uzyskać dostęp do dokumentów procesowych przekazanych sądowi, chyba że zawierają one informacje poufne?”.

IV. Postępowanie przed Trybunałem

28. Uwagi na piśmie przedstawiła Komisja Europejska.

29. Trybunał skierował na piśmie szereg pytań do rządu szwedzkiego. Rząd szwedzki udzielił na nie odpowiedzi w dniu 6 maja 2020 r.

V. Analiza

A. W przedmiocie pytania pierwszego

30. Poprzez pytanie pierwsze sąd odsyłający dąży do ustalenia, czy pojęcie „publicznego” użyte w art. 3 ust. 1 i art. 4 ust. 1 dyrektywy 2001/29 ma jednolite znaczenie [6].

31. W ramach procedury współpracy między sądami krajowymi a Trybunałem ustanowionej w art. 267 TFUE zadaniem Trybunału jest udzielenie sądowi krajowemu użytecznej odpowiedzi, która umożliwi mu rozstrzygnięcie zawisłego przed nim sporu. Mając to na uwadze, Trybunał powinien w razie potrzeby przeformułować przedłożone mu pytania, wyprowadziwszy z całości informacji przedstawionych przez sąd odsyłający, a w szczególności z uzasadnienia postanowienia odsyłającego, elementy prawa Unii, które wymagają wykładni w świetle przedmiotu sporu w postępowaniu głównym [7].

32. W mojej ocenie nie ma potrzeby, aby Trybunał udzielał odpowiedzi na pytanie pierwsze, w związku z czym pozostałe pytania należy przeformułować. W tym względzie, z pkt 3 i 6 wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym wynika jasno, że podlegająca ochronie fotografia [8], będąca przedmiotem postępowania przed sądem odsyłającym, została przesłana pocztą elektroniczną do sądów cywilnych jako dowód w toczącym się przed nimi postępowaniu.

33. Zgodnie z art. 3 ust. 1 dyrektywy 2001/29 autorzy mają wyłączne prawo do zezwalania na jakiekolwiek publiczne udostępnianie ich utworów lub do zabraniania go, drogą przewodową lub bezprzewodową, włączając podawanie do publicznej wiadomości ich utworów w taki sposób, że osoby postronne mają do nich dostęp w wybranym przez siebie miejscu i czasie. Ponadto art. 4 ust. 1 tej dyrektywy przewiduje, że autorzy mają wyłączne prawo do zezwalania lub zabraniania jakiejkolwiek formy publicznego rozpowszechniania oryginału swoich utworów lub ich kopii w drodze sprzedaży lub w inny sposób. Artykuł 4 ust. 2 dyrektywy 2001/29 przewiduje dalej, że prawo to wyczerpuje się w przypadku pierwszej sprzedaży lub innego przeniesienia własności oryginału lub kopii danego utworu na obszarze Unii przez podmiot praw autorskich lub za jego zezwoleniem [9].

34. Jest jasne, między innymi w oparciu o pkt 39–45, 51 i 52 wyroku z dnia 19 grudnia 2019 r., Nederlands Uitgeversverbond i Groep Algemene Uitgevers (C-263/18, EU:C:2019:111), że aby doszło do „publicznego rozpowszechniania” w rozumieniu art. 4 ust. 1 dyrektywy 2001/29, utwór powinien zostać wprowadzony do obrotu jako kopia materialna, nośnik lub przedmiot materialny [10]. Ten konkretny wymóg art. 4 ust. 1 dyrektywy 2001/29 nie jest spełniony w przypadku przekazania utworu w formie niematerialnej za pośrednictwem poczty elektronicznej [11].

6 Pojęcie „publicznego” nie jest zdefiniowane w dyrektywie 2001/29.

7 Zobacz analogicznie wyrok z dnia 19 grudnia 2019 r., Nederlands Uitgeversverbond i Groep Algemene Uitgevers (C-263/18, EU:C:2019:1111, pkt 31, 32 i przytoczone tam orzecznictwo).

8 Zobacz analogicznie pkt 14 wyroku z dnia 7 sierpnia 2018 r., Renckhoff (C-161/17, EU:C:2018:634), w którym Trybunał przypomniał, że fotografia może być chroniona prawem autorskim, pod warunkiem że jest ona wytworem inwencji intelektualnej autora odzwierciedlającym jego osobowość i przejawiającym się swobodnymi i twórczymi wyborami dokonanymi przezeń w trakcie realizacji tej fotografii.

9 Wyrok z dnia 19 grudnia 2019 r., Nederlands Uitgeversverbond i Groep Algemene Uitgevers (C-263/18, EU:C:2019:1111, pkt 35, 36).

10 Stosuję te pojęcia wymiennie jedynie dla celów poglądowych. Uważam jednak, że „publiczne rozpowszechnianie” odbywa się raczej w świecie „rzeczywistym”, a nie „wirtualnym” – i w związku z tym wymaga obrotu przedmiotem fizycznym lub materialnym.

11 Ponadto w pkt 22 i 26 wyroku z dnia 19 grudnia 2018 r., Syed (C-572/17, EU:C:2018:1033), Trybunał orzekł, że publiczne rozpowszechnianie charakteryzuje się szeregiem transakcji, rozpoczynającym się co najmniej od zawarcia umowy sprzedaży i kończącym się na jej wykonaniu w drodze dostawy na rzecz jednego z klientów. Dodatkowo, naruszeniem prawa do rozpowszechniania, zgodnie z jego definicją zawartą w art. 4 ust. 1 dyrektywy 2001/29, może być czynność poprzedzająca dokonanie sprzedaży utworu lub kopii utworu chronionego prawem autorskim, której dokonano bez zgody podmiotu tego prawa w celu zrealizowania takiej sprzedaży. Z akt sprawy przed Trybunałem wynika jasno, że przekazanie fotografii jako dowodu w toku postępowania sądowego nie stanowi sprzedaży tego utworu ani przeniesienia jego własności, ani też czynności przygotowującej do sprzedaży tego utworu.

35. Przekazanie utworu pocztą elektroniczną stanowi w mojej ocenie raczej czynność udostępnienia lub podania do wiadomości utworu, drogą przewodową lub bezprzewodową, do którego odbiorca ma dostęp w wybranym przez siebie miejscu i czasie, w rozumieniu art. 3 ust. 1 dyrektywy 2001/29. Kluczową kwestią w rozpatrywanej sprawie jest jednak to, czy owo przekazanie stanowi „publiczne" udostępnianie lub podawanie do „publicznej" wiadomości dla celów art. 3 ust. 1 dyrektywy 2001/29 [12].

36. W związku z tym jestem zdania, że nie ma potrzeby, aby Trybunał dokonywał interpretacji art. 4 ust. 1 dyrektywy 2001/29 w niniejszym postępowaniu.

37. W każdym razie – niezależnie od tego, czy do okoliczności sprawy w postępowaniu głównym stosuje się art. 3 ust. 1 czy w istocie art. 4 ust. 1 dyrektywy 2001/29 – jak wskazano w wyroku z dnia 13 maja 2015 r., Dimensione Direct Sales i Labianca (C-516/13, EU:C:2015:315, pkt 34), dyrektywę 2001/29 należy interpretować w sposób, który zapewni skuteczną i rygorystyczną ochronę podmiotu praw autorskich.

38. Ten surowy wymóg podkreśla dodatkowo art. 17 ust. 2 karty, który stanowi, że własność intelektualna „podlega ochronie" [13].

39. Proponuję w tym miejscu odnieść się do pozostałych pytań sądu odsyłającego, po dokonaniu niezbędnych przeformułowań, w świetle omówionych wyżej wymogów.

B. W przedmiocie pytań drugiego, trzeciego i czwartego

40. Sformułowane przez sąd odsyłający pytania drugie, trzecie i czwarte nakładają się na siebie, i zasadniczo zmierzają do ustalenia, czy – a jeśli tak, to w jakich okolicznościach – udostępnienie utworu chronionego prawem autorskim sądowi za pośrednictwem poczty elektronicznej w charakterze dowodu w postępowaniu może stanowić publiczne udostępnianie w rozumieniu art. 3 ust. 1 dyrektywy 2001/29. W pierwszej kolejności rozważę te kwestie ogólnie, a następnie odpowiem na konkretne pytania.

41. Sednem ochrony zapewnionej przez art. 3 ust. 1 dyrektywy 2001/29 jest założenie, że podmiot prawa autorskiego jest uprawniony do ochrony przed „publicznym" udostępnianiem lub podawaniem do „publicznej" wiadomości utworów chronionych prawem autorskim [14]. A zatem, z zastrzeżeniem wyjątków i ograniczeń określonych w art. 5 dyrektywy 2001/29, wszelkie czynności publicznego udostępniania utworu przez osobę trzecią wymagają uprzedniej zgody jego autora.

12 Z utrwalonego orzecznictwa wynika, że pojęcie „publicznego udostępniania" zgodnie z art. 3 ust. 1 dyrektywy 2001/29 zakłada spełnienie dwóch kumulatywnych warunków, mianowicie musi mieć miejsce „czynność udostępniania" utworu, a utwór musi zostać udostępniony „publiczności". Jeśli chodzi o pierwszy z tych elementów, mianowicie dokonanie „czynności udostępniania", jak jasno wynika z art. 3 ust. 1 dyrektywy 2001/29, aby uznać, że taka czynność ma miejsce, wystarczy w szczególności, by utwór został udostępniony publiczności w sposób dający osobom składającym się na tę publiczność dostęp do niego niezależnie od tego, czy skorzystają one z tej możliwości. Jeśli chodzi o drugi z wymienionych powyżej elementów, mianowicie by utwór chroniony był rzeczywiście udostępniany „publiczności", z orzecznictwa Trybunału wynika, że pojęcie „publiczności" dotyczy nieokreślonej liczby potencjalnych odbiorców i dodatkowo zakłada dość znaczną liczbę tych osób. Zobacz wyrok z dnia 7 sierpnia 2018 r., Renckhoff (C-161/17, EU:C:2018:634, pkt 19, 20, 22 i przytoczone tam orzecznictwo). W pkt 68 wyroku z dnia 19 grudnia 2019 r., Nederlands Uitgeversverbond i Groep Algemene Uitgevers (C-263/18, EU:C:2019:1111), Trybunał przypomniał, że pojęcie „publiczność" zawiera w sobie pewien minimalny próg, co wyklucza z zakresu tego pojęcia zbyt małą liczbę osób, a po drugie – że należy wziąć pod uwagę kumulatywne skutki podania do wiadomości chronionego utworu, w drodze pobrania, potencjalnym odbiorcom. Należy zatem mieć na względzie, w szczególności, ile osób może mieć dostęp do tego samego utworu równocześnie, ale też ile spośród nich może mieć dostęp do tego utworu kolejno po sobie.

13 W pkt 18 wyroku z dnia 7 sierpnia 2018 r., Renckhoff (C-161/17, EU:C:2018:634), Trybunał przypomniał, że z motywów 4, 9 i 10 dyrektywy 2001/29 wynika, iż jej celem jest zapewnienie autorom wysokiego poziomu ochrony, umożliwiającego im otrzymanie stosownego wynagrodzenia za korzystanie z ich utworów, polegające w szczególności na ich publicznym udostępnianiu. W związku z tym pojęcie „publicznego udostępniania" należy rozumieć szeroko, zgodnie zresztą z wyraźnym brzmieniem motywu 23 tej dyrektywy.

14 Komisja jest zdania, że pojęcie „publicznego" udostępniania odnosi się do osób fizycznych i tym samym nie dotyczy instytucji lub sądów. Nie zgadzam się jednak, że pojęcie „publicznego" udostępniania ogranicza się do osób fizycznych i uważam, że może obejmować także udostępnianie osobom prawnym, jak np. spółkom.

42. Choć udostępnianie chronionego utworu podmiotom trzecim wykonującym zadania administracyjne lub sądowe może przekraczać „pewien minimalny próg" biorąc pod uwagę liczbę osób potencjalnie zaangażowanych [15], to moim zdaniem zasadniczo nie stanowiłoby to „publicznego udostępniania" w rozumieniu art. 3 ust. 1 dyrektywy 2001/29, właśnie z tego powodu, że osoby te, niebędące same w sobie grupą prywatną [16], byłyby jednak związane charakterem swoich funkcji publicznych. W szczególności nie miałyby one prawa traktować utworu chronionego prawem autorskim tak, jakby nie korzystał on z ochrony z tytułu prawa autorskiego.

43. Udostępnienie przykładowo tego rodzaju utworu przez stronę w toku postępowania sądowego urzędnikom sądowym lub osobom zajmującym stanowiska sędziowskie, poza tym, że nie ma odrębnego znaczenia ekonomicznego [17], nie umożliwiłoby odbiorcom tego utworu dowolnego nim dysponowania. W tym przykładzie utwór byłby przecież przekazany takiej osobie w związku z wykonywanymi przez nią obowiązkami administracyjnymi lub, potencjalnie, sędziowskimi, a dalsze powielanie, udostępnianie lub rozpowszechnianie przez nią tego utworu podlegałoby określonym wyrażonym wprost lub dorozumianym ograniczeniom prawnym i etycznym, w tym prawu autorskiemu, przewidzianym w prawie krajowym.

44. A zatem, choć liczba urzędników sądowych uzyskujących dostęp do utworu byłaby potencjalnie wysoka, to udostępnianie nie byłoby skierowane do nieokreślonej liczby potencjalnych odbiorców, który to wymóg Trybunał sformułował w pkt 37 wyroku z dnia 7 grudnia 2006 r., SGAE (C-306/05, EU:C:2006:764). Udostępnianie byłoby natomiast skierowane do jasno określonej i ograniczonej lub zamkniętej grupy osób wykonujących swoje zadania w interesie publicznym, i które – co zweryfikować powinien sąd odsyłający – związane są prawnymi i etycznymi zasadami dotyczącymi między innymi wykorzystywania i ujawniania informacji i dowodów otrzymanych w toku postępowania sądowego.

45. W mojej ocenie udostępnienie utworu chronionego prawem autorskim sądowi w charakterze dowodu w ramach postępowania sądowego co do zasady nie podważa wyłącznych praw podmiotu praw autorskich do tego utworu przykładowo poprzez pozbawienie podmiotu praw autorskich możliwości żądania stosownego wynagrodzenia za wykorzystanie jego utworu. Możliwość przekazania utworu chronionego prawem autorskim jako dowodu w postępowaniu cywilnym służy raczej zagwarantowaniu prawa do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu, wynikającego z art. 47 karty. Prawa strony postępowania do obrony byłyby w poważny sposób zagrożone, gdyby nie mogła ona przekazać sądowi dowodu w przypadku, gdy inna strona tego postępowania lub w istocie strona trzecia powołała się na ochronę z tytułu prawa autorskiego w odniesieniu do tego dowodu [18].

46. W tym względzie należy podkreślić, że ustanowione w art. 17 ust. 2 karty prawo własności intelektualnej nie jest objęte bezwzględną ochroną, i należy wyważyć je względem innych praw zapisanych w karcie [19].

15 Taka grupa osób nie może być mała lub nieznaczna, może zaś obejmować dość znaczną liczbę osób. Zobacz wyrok z dnia 31 maja 2016 r., Reha Training (C-117/15, EU:C:2016:379, pkt 43).

16 Zobacz wyrok z dnia 31 maja 2016 r., Reha Training (C-117/15, EU:C:2016:379, pkt 42 i przytoczone tam orzecznictwo).

17 Zobacz analogicznie art. 5 ust. 1 dyrektywy 2001/29.

18 W pkt 71 wyroku z dnia 6 listopada 2012 r., Otis i in. (C-199/11, EU:C:2012:684), Trybunał stwierdził, że zasada równości broni, która jest konsekwencją samego pojęcia rzetelnego procesu, wiąże się z obowiązkiem przyznania każdej ze stron rozsądnej możliwości przedstawienia swojej sprawy, w tym również swoich dowodów, w warunkach niestawiających jej w wyraźnie mniej korzystnej sytuacji w stosunku do strony przeciwnej. W istocie jestem zdania, że funkcją przewidzianego w art. 5 ust. 3 lit. e) dyrektywy 2001/29 opcjonalnego wyjątku lub ograniczenia ochrony z tytułu praw autorskich dla celów korzystania w procedurach administracyjnych i sądowych jest właśnie zapobieżenie takiemu ryzyku. Należy jednak podkreślić, że sąd odsyłający stwierdził wprost w pkt 6 swojego wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, że sformułowane przez niego pytania nie dotyczą stosowania art. 5 ust. 3 lit. e) dyrektywy 2001/29.

19 Zobacz analogicznie wyrok z dnia 29 lipca 2019 r., Pelham i in. (C-476/17, EU:C:2019:624, pkt 33, 34). Zobacz także wyrok z dnia 29 lipca 2019 r., Funke Medien NRW (C-469/17, EU:C:2019:623, pkt 72).

47. Istota tych praw nie jest zagrożona z uwagi na prawo lub praktykę krajową, która umożliwia stronom postępowań wykorzystanie utworu chronionego prawem autorskim lub powołanie się na taki utwór w postępowaniach sądowych, w dużym stopniu z tego powodu, że ochrona z tytułu prawa autorskiego nie jest w ten sposób utracona tylko dlatego, że na utwór powołano się w owym postępowaniu.

48. Poprzez pytanie czwarte sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy na ocenę tę wpływa fakt, że prawo szwedzkie przewiduje ogólną zasadę dostępu do dokumentów publicznych, zgodnie z którą każdy może na wniosek uzyskać dostęp do dokumentów procesowych przekazanych sądowi, chyba że zawierają one informacje poufne [20]. W mojej ocenie, i jak wskazały Komisja [21] oraz rząd szwedzki [22], udostępnianie utworu chronionego prawem autorskim sądowi przez stronę postępowania w tych okolicznościach nie stanowi publicznego udostępniania *przez stronę postępowania*, biorąc pod uwagę, że ostatecznie to sam sąd (lub urzędnicy sądowi) mogą w rezultacie udzielić dostępu do tego utworu w oparciu o krajowe przepisy dotyczące wolności informacji lub jawności [23].

49. W tym względzie nic w aktach sprawy przed Trybunałem nie wskazuje, aby sądy lub urzędnicy sądowi w Szwecji faktycznie udzielili dostępu do przedmiotowego utworu chronionego prawem autorskim, ani też by o taki dostęp wnioskowano.

50. We wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym sąd odsyłający wskazał jedynie, że krajowa ustawa o wolności informacji dopuszcza, by ogół społeczeństwa mógł *uzyskać dostęp* do takiego utworu z mocy prawa [24]. Jest to w końcu ogólny przedmiot przepisów dotyczących wolności informacji, zarówno na poziomie krajowym, jak i na poziomie Unii [25]. Koncepcja ta leży w istocie u podstaw szwedzkiej ustawy o wolności prasy [26] – która sama w sobie jest inspiracją dla prawa w zakresie wolności informacji w tak wielu innych państwach członkowskich oraz na poziomie Unii – ponieważ na podstawie rozdziału 2 § 1 tej ustawy dokumenty sądowe są *co do zasady* dostępne dla członków społeczeństwa z mocy prawa [27]. Rząd szwedzki wskazał również, że prawo autorskie chronione jest przez szwedzką konstytucję zgodnie z przepisami określonymi w ustawie o prawach autorskich. Paragraf 26b ust. 1 ustawy o prawach autorskich przewiduje jednak, że niezależnie od przepisów o prawie autorskim dokumenty publiczne powinny być udostępniane publicznie na warunkach określonych w rozdziale 2 ustawy o wolności prasy.

20 Choć nie wynika to jasno z akt sprawy przed Trybunałem, sednem tego pytania jest być może ryzyko, że postępowania sądowe mogłyby być traktowane instrumentalnie, poprzez oportunistyczne udostępnianie w tych postępowaniach utworów chronionych prawem autorskim, w celu zapewnienia publicznego dostępu do utworów objętych tym prawem w oparciu o przepisy dotyczące wolności informacji lub jawności, podważające tym samym wyłączne prawa autorów.

21 Zobacz pkt 20 uwag Komisji.

22 Zobacz pkt 25 odpowiedzi rządu szwedzkiego z dnia 6 maja 2020 r. na pisemne pytania Trybunału.

23 Zobacz art. 9 dyrektywy 2001/29, który przewiduje, że dyrektywa ta nie narusza przepisów dotyczących m. in. dostępu do *dokumentów publicznych*. Rząd szwedzki wskazał, że zgodnie z prawem szwedzkim dokumenty dostarczone sądowi przez stronę postępowania są dokumentami publicznymi i w związku z tym są co do zasady publicznie dostępne. W pkt 26 wyroku z dnia 1 marca 2017 r., ITV Broadcasting i in. (C-275/15, EU:C:2017:144), Trybunał stwierdził, że art. 9 dyrektywy 2001/29, w świetle motywu 60 tej dyrektywy, ma na celu utrzymanie stosowania przepisów obowiązujących w obszarach innych niż obszar, który harmonizuje wspomniana dyrektywa.

24 Zobacz pkt 18 wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym.

25 Zobacz art. 15 ust. 3 TFUE.

26 Rząd szwedzki wskazał, że publiczny dostęp do zeznań i dowodów przekazanych sądowi uregulowany jest w *offentlighets – och sekretesslag* (2009:400) (ustawie nr 400 z 2009 r. w sprawie jawności i poufności dokumentów publicznych, zwanej dalej „OSL") oraz rozdziale 2 ustawy o wolności prasy.

27 Rząd szwedzki wskazał, że choć każdy, kto wystąpi o dostęp do dokumentu publicznego ma również prawo uzyskać jego kopię po opłaceniu kosztów administracyjnych, to administracja publiczna nie jest co do zasady zobowiązana do przekazania tego dokumentu drogą elektroniczną. Zobacz pkt 37 odpowiedzi rządu szwedzkiego. Wydaje się, że zapewnia to – co zweryfikować powinien sąd odsyłający – iż materiał chroniony prawem autorskim nie jest co do zasady publicznie udostępniany przez sądy.

51. Istnieją jednak wyjątki od tej ogólnej zasady jawności. Kwestię tę ostatecznie zweryfikować powinien sąd odsyłający, jednak Trybunał uzyskał od rządu szwedzkiego informację – w odpowiedzi na pisemne pytanie sformułowane przez Trybunał – że rozdział 31 § 23 OSL[28] zawiera zastrzeżenie dotyczące materiału chronionego prawem autorskim. Wydaje się zatem – co również zweryfikować powinien sąd odsyłający – że wskutek tego zastrzeżenia informacje zawarte w utworze podlegającym prawu autorskiemu uznawane są pod pewnymi warunkami za poufne, i nie mogą być ujawniane, o ile nie istnieje konkretny przepis na to zezwalający[29].

52. Ponadto, co być może jeszcze istotniejsze, rząd szwedzki wskazał, że choć art. 26b ust. 1 ustawy o prawach autorskich reguluje ujawnianie publicznych dokumentów, *to nie nadaje on uprawnienia do ich wykorzystywania*. Jak stwierdził ów rząd, „jakakolwiek osoba, która uzyskała kopię utworu na podstawie tego przepisu, nie może w związku z tym dysponować nią z naruszeniem [ustawy o prawach autorskich]. Jakiekolwiek dalsze wykorzystanie wymaga zgody autora lub musi opierać się na jednym z wyjątków od ochrony z tytułu prawa autorskiego określonych w [ustawie o prawach autorskich]".

53. Wydaje się zatem, że utwór chroniony prawem autorskim nie trafia tym samym do obiegu publicznego na skutek przepisów dotyczących wolności informacji przewidzianych w ustawie o wolności prasy *tylko* z tego powodu, że został ujawniony lub wyeksponowany lub w inny sposób udostępniony jako materiał dowodowy w toku postępowania sądowego.

54. Innymi słowy, ujawnienie tego rodzaju utworu chronionego prawem autorskim w oparciu o przepisy dotyczące jawności nie skutkuje co do istoty tym, że utwór ten traci status ochrony z tytułu prawa autorskiego i wchodzi tym samym do obiegu publicznego.

55. A zatem jasne jest – co oczywiście ostatecznie zbadać powinien sąd odsyłający – że prawo szwedzkie nie przewiduje i nie dopuszcza utraty ochrony z tytułu prawa autorskiego *wyłącznie* z tego powodu, że jedna ze stron przedstawiła dany utwór w toku postępowania cywilnego, a strona trzecia może następnie uzyskać dostęp do tego utworu w oparciu w szwedzkie prawo w zakresie wolności informacji.

56. Podsumowując, można zauważyć, że gdyby przepisy te były odmienne i prawo autorskie faktycznie mogłoby tym samym zostać utracone na skutek prostej czynności przedstawienia dokumentu chronionego prawem autorskim w toku postępowania cywilnego, to w mojej ocenie oznaczałoby to, że Królestwo Szwecji po prostu nie dokonało odpowiedniej transpozycji wymogów dyrektywy 2001/29 i nie spełniło wymogów art. 17 ust. 2 karty w odniesieniu do skutecznej ochrony własności intelektualnej. Taka sytuacja oznaczałaby naruszenie istoty wymaganego poziomu ochrony z tytułu prawa autorskiego, zagwarantowanego podmiotom tych praw przez dyrektywę 2001/29 (a także art. 17 ust. 2 karty), ponieważ pozostawiono by ich bez skutecznej ochrony przed utratą, w ten sposób, prawa autorskiego.

57. Ponieważ jednak sytuacja ta nie ma miejsca w niniejszej sprawie, co powinien ustalić sąd odsyłający, nie ma potrzeby odnoszenia się do tej kwestii bardziej szczegółowo.

28 Zgodnie z tym przepisem:
„Informacje zawarte w utworze chronionym prawem autorskim, co do których nie można uznać, że nie są one związane z interesami handlowymi, mają charakter poufny, chyba że jest jasne, że informacje te mogą zostać ujawnione bez uszczerbku dla podmiotów prawa, oraz
1. że istnieją istotne powody by przypuszczać, że utwór nie został jeszcze podany do publicznej wiadomości w rozumieniu [ustawy o prawach autorskich];
2. że istnieją istotne powody by przypuszczać, że utwór został przekazany organom administracyjnym bez zgody właściciela praw, oraz
3. że ujawnienie informacji stanowi podanie do wiadomości w rozumieniu prawa autorskiego.
Dla celów ust. 1 przyjmuje się, że utwór udostępniony na podstawie rozdziału 2 [ustawy o wolności prasy] lub przekazany przez organ administracji publicznej innemu takiemu organowi nie został podany do publicznej wiadomości".

29 Zobacz rozdział 8 § 1 OSL.

58. W związku z tym stoję na stanowisku, że przekaznie sądowi utworu chronionego prawem autorskim drogą elektroniczną przez stronę sporu sądowego lub stronę postępowania w charakterze dowodu w postępowaniu nie stanowi „publicznego udostępniania" ani „publicznego rozpowszechniania" w rozumieniu art. 3 ust. 1 i art. 4 ust. 1 dyrektywy 2001/29. Sam fakt, że tego rodzaju dowód uznawany jest za dokument publiczny i że ogół społeczeństwa może tym samym, co do zasady, uzyskać dostęp do przedmiotowego utworu chronionego prawem autorskim w oparciu o krajowe przepisy dotyczące wolności informacji lub jawności, nie skutkuje tym, że utwór ten wchodzi do obiegu publicznego i nie podlega ochronie z tytułu prawa autorskiego.

VI. Wnioski

59. W świetle wszystkich powyższych uwag jestem zdania, że Trybunał powinien udzielić na pytania skierowane przez Svea hovrätt, Patent- och marknadsöverdomstolen (sąd apelacyjny z siedzibą w Sztokholmie, działający jako sąd apelacyjny ds. własności intelektualnej i gospodarczych, Szwecja) następującej odpowiedzi:

„Przekazanie sądowi utworu chronionego prawem autorskim drogą elektroniczną przez stronę sporu sądowego lub stronę postępowania w charakterze dowodu w postępowaniu nie stanowi »publicznego udostępniania« ani »publicznego rozpowszechniania« w rozumieniu art. 3 ust. 1 i art. 4 ust. 1 dyrektywy 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym. Sam fakt, że tego rodzaju dowód uznawany jest za dokument publiczny i że ogół społeczeństwa może tym samym, co do zasady, uzyskać dostęp do przedmiotowego utworu chronionego prawem autorskim w oparciu o krajowe przepisy dotyczące wolności informacji lub jawności, nie skutkuje tym, że utwór ten wchodzi do obiegu publicznego i nie podlega ochronie z tytułu prawa autorskiego".